

Bava Metzia (21b)

תָּא שָׁמַע — **Come, learn** a proof to Rava's opinion from the second case of our Mishnah, which stated: **Scattered coins... these belong to [the finder].** הָרִי אֶלּוּ שָׁלוֹ — **Why** is this so, **הָא לֹא יָדַע דְּנִפְל מִיָּנִיה** — **when [the owner] does not necessarily know that [the money] has fallen from him?** It would seem from this that the Mishnah allows a finder to keep scattered coins regardless of whether the owner is aware of their loss. This supports Rava's view. — ? —

The Gemara rejects this proof:

הֵתָם נָמִי — **There, too,** the Mishnah can be explained **בְּדַרְבֵּי יִצְחָק דְּאָמַר** — **in accordance with R' Yitzchak, who said** in connection with a Baraisa quoted below: **אָדָם עָשׂוּי לְמַשְׁמֵשׁ** — **A person is in the habit of touching his purse all the time** to make sure that his money is secure. **הֵתָם נָמִי** — **Here too,** in the case of our Mishnah, we may explain that **אָדָם עָשׂוּי לְמַשְׁמֵשׁ בְּכִיסוֹ בְּכָל שָׁעָה וְשָׁעָה** — **a person is in the habit of touching his purse all the time** to make sure that his money is secure. Therefore, it may safely be assumed that the owner was *aware* of the loss shortly after it occurred, and had already despaired by the time the coins were found. Thus, this case is not relevant to the issue of an object whose owner is not aware of his loss.

The Gemara once again attempts to support Rava's position:

תָּא שָׁמַע — **Come, learn** a proof to Rava's opinion from another case of our Mishnah, which stated: **וּכְכָרוֹת שֶׁל נַחְתוּם** — **Round cakes of pressed figs** **וְהָרִי אֶלּוּ שָׁלוֹ** — **and a baker's loaves ... these belong to [the finder].** **וְהָא לֹא יָדַע דְּנִפְל מִיָּנִיה** — **Why** may he keep them, **הָרִי אֶלּוּ שָׁלוֹ** — **when [the owner] does not necessarily know that they have fallen from him?**

The Gemara rejects this proof as well:

הֵתָם נָמִי — **There too,** in that case of the Mishnah, we may say that **אֲגַב דִּיקְרִי** — **since they [the cakes of pressed figs and baker's loaves] are heavy,** **מִיָּדַע יָדַע בְּהוּ** — **[the owner] is certainly aware** of their loss not long afterwards, even before they are found.

The Gemara once again attempts to support Rava's view:

תָּא שָׁמַע — **Come, learn** a proof to Rava's opinion from yet another clause of our Mishnah, which stated: **וְלָשׁוֹנוֹת שֶׁל אֶרְגָּמָן... הָרִי אֶלּוּ שָׁלוֹ** — **Tongues of purple wool... these belong to the finder].** **וְהָא לֹא יָדַע דְּנִפְל מִיָּנִיה** — **But why,** **וְהָא לֹא יָדַע דְּנִפְל מִיָּנִיה** — **when [the owner] does not necessarily know that they [the tongues of purple wool] have fallen from him?**

The Gemara rejects this proof as well:

הֵתָם נָמִי — **There too,** we may say that **אֲגַב דְּחֻשְׁבִּי** — **since they are valuable,** **מְשֻׁמָּשִׁי** — **[the owner] constantly touches them** to check that he has not lost them, **וְכַדְרֵי יִצְחָק** — **as R' Yitzchak said** concerning money.

שלחן ערוך (חושן משפט רסב, ג) - אם אין בו שום סימן אפילו במקומו כגון שניכר שלא הונח שם בכוונה אלא דרך נפילה בא שם, אם הוא דבר שיש לתלות שבעליו הרגישו בו מיד כשנפל ממנו או מחמת כובדו או מחמת חשיבותו ותמיד היה ממשמש בו ומרגיש כשנופל הרי הוא של מוצאו שהרי נתיימש מיד כשידע שנפל כיון שאין בו סימן ובא לידו בהיתר כיון שנתיימשו בעליו.

(רסב, ו) - לפיכך המוצא מעות מפורזים ועיגולי דבילה וככרות של נחתום... הרי אלו שלו שבכל אלו מסתמא הרגישו הבעלים בנפילתם וכיון שאין בהם סימן מתיימש.

כסף בזמן הזה

השבת אבידה כהלכה (ה, סק"ז) - אמר לי הגר"ח קנייבסקי שליט"א ששמע מהחזון איש שהאידינא נמי נשאר דין זה והוה כהפקר בית דין. [וע"ע במשפט האבידה, ובאבן הטוען עמ' ע, ובמשפט שלמה ח"ג].

משפטי תשמורו (סימן כג) - חפצים שאדם יודע שהרבה פעמים נחסרים מביתו או מכיסו... יש לומר שעצם זה שיודע שלפעמים מאבדם ואינו יודע זהו עצמו מיקרי כיאוש ומועיל להוציא מרשותו.

משפטי התורה (ב, יב) - לפיכך למעשה בכסף שאין בו סימן רשאי המוצא לקחתו לעצמו, רק ירשום בפנקס מיוחד מהו הסכום שמצא.

פתחי חושן (ב, סק"ג) - מכל מקום נראה שאין לחוש לכך שכיון שחז"ל סתמו ואמרו מעות מפוזרים הרי אלו שלו... מסתבר שכלל זה בתוקף כל זמן שלא יתברר ההיפך... ונראה שלכתחלה כדאי שאם רואה אבידה שיש ספק יאוש שלא מדעת יתכוין בשעת הגבהה שלא לזכות בה, ולא להחזיר אלא על תנאי אם ימצא של מי הוא, וממילא אינו נעשה שומר ויועיל היאוש שלאחר מכן.

כמות הכסף

השבת אבידה כהלכה (ה, סק"ח) - לא חילק המחבר בין סכום קטן לגדול, וכן דעת האגרות משה (יו"ד ח"ד סי' כג, יג), וכן שמעתי מהגה"ג רבי חיים קנייבסקי שליט"א... אולם דעת מרן הגר"ש אלישיב שליט"א שהיתר זה נאמר רק בכסף גדול, ואולי טעמו מצד טענת הט"ז בסימן רסב ס"ו.

תורת האבידה (ת, סק"א) - מסתימת הגמרא מבואר דלא שנה סכום גדול ולא שנה סכום קטן, ואף על פי שמן הסתם אין אדם יודע מנין המעות שבכיסו... מכל מקום בסתמא מרגיש הוא על ידי עצם משמוש חשש שינוי במעותיו שבכיסו ולכן סופר אותם פחות או יותר. ובמה שיודע שזהו מה שיש לו מתיאש הוא מיותר אף על פי שלא ידע בפועל שנאבדו ממנו מעות.

משפט האבידה (רסב, ו, בירור הלכה ת, ב) - ומטין משמיה דהחזון איש זצ"ל דאף דאין יודע כמה מעות היו לו בכיסו ואין מרגיש בחסרונו מכל מקום הוי יאוש מדעת דבהא דיודע דיש לו רק סכום זה חשיבא כיאוש מדעת.

דברים שממשמשים בו

משפטי התורה (ב, יג) - המוצא עט ובפרט עט יקר, שעון, שרשרת, צמיד וכיוצא בזה שאין בגופם סימן ולא במקום שנמצאו דינם כמו מטבעות בימי חז"ל, כי אנשים רגילים גם בזמן הזה לבדוק כל הזמן אם חפץ זה נמצא אצלם. [ע"ש שכותב: סימן שייך רק אם הוא דבר יחודי בחפץ שאבד, אבל אם נמכרים חפצים נוספים באותם סימנים וצבעים כמו החפץ שאבד אין זה נחשב סימן].

השבת אבידה כהלכה (ה, ג) - כסף דברים יקרי ערך כתכשיטים ויהלום, שעון יד, עט, סגריות, עיתון. דברי מאכל, ובכלל זה מוצץ ובקבוק של תינוק. דבר כבד שאדם מרגיש בנפילתו מיד. פתחי חושן (ב, סק"ג) - שעון יד בזמננו דומה למעות שאדם עשוי להרגיש מיד בחסרונו ותולה בנפילה... ואפשר שגם עט בזמננו הוא בכלל דברים שאדם מרגיש בחסרונו.

אבידה שאין בו סימן קודם יאוש

ר' עקיבא איגר (כ"א:) - דכשהמוצא דבר שאין בו סימן ולא ידעו הבעלים מנפילה דאינו מחוייב להגביה ולהחזירה וכו' הכא נמי בנטלה דאף שאינו יכול לזכות לעצמו כיון שלא ידעו הבעלים שנפל אבל אין עליו חיוב שמירה. [ע"ש השבת אבידה כהלכה מילואים א', ומשפטי תשמורו סימן כ"א].

שלחן ערוך הרב (ד, ב) - אפילו אם הוא דבר שאין בו סימן שבודאי מתיאשים ממנו הבעלים כשנודע להם רק שעכשיו עדיין לא נודע להם כלל שנפל מהם הרי זה צריך ליטלו על דעת להחזירו למי שיתברר שהוא בעליו על פי עדים. [וכן מסיק התהלה לדוד סי' קיז, הובא בפתחי חושן (א, סק"ז; וע"ל גם ב, סק"ט), וע"ל משפט האבידה (רנט, סק"א, ג)]. אגרות משה (חושן משפט ח"ב, מה, ד) - כשמצא דבר שאין בו סימן ונסתפק אם הוא קודם יאוש מחוייב לקחתו ואחר זמן שמוחייב לטפל בו יכול לרשום בפנקסו מה שמצא.

מצות השבה (רסב, סק"ג) - יש לעיין באחד שיושב ברכבת כן באוירון ואבד ממנו מעות אפשר דאינו מייאש אף על גב דממשמש מכל מקום יודע הוא דהאבידה סמוך לו, אבל כשהולך משם מייאש. תורת האבידה (ח, א) - אין חילוק בין אם המטבעות או השטרות הם מכסף מקומי ובין אם הם מכסף זר כמו דולרים או כסף אנגלי בארץ ישראל.